

«EGIN»-ETIK «GARA»-RA ETA...

Jabier Salutregi eta Iñaki Soto, kazetaritzaz

 KAZETARITZA / Xabier Izaga Gonzalez

Berrogei urte beteko dira aurten «Egin» egunkaria sortu zenetik. Urteurren hori dela eta, Laudioko Gure Aukera kultur elkarteak solasaldi bat antolatu zuen joan den astean bertako Lanbide Eskolako zentroan. Parte hartzaileak ondo ezagunak dira: «Egin»-eko zuzendari Jabier Salutregi eta Iñaki Soto, GARako zuzendaria. Gaia, jakina, kazetaritza. Euskal kazetaritza.

Isidro Murgak aurkeztu zituen Iñaki Soto GARako zuzendaria eta Jabier Salutregi «Egin»-ekoa, «orainaldian esanda, hala baita oraindik», bera ere oraindik egunkari horren Administrazio Kontseiluko kide den bezala. Duela 40 urte «Egin» kioskoetan agertzeak sortu zuen ilusioa gogorarazi zuen. Ahotsik gabekoei ahotsa emateko sortutako proiektua zen, abentura zoragarria, Aznarren eta Mayor Orejaren Gobernuak trenkatutako abentura, Garzonen morrontzarekin. «Egin» ixtetak, baina, bi «mirari» eragin omen zituen. Lehena, 24 ordu baino gutxiagoan «Euskadi Información» agertzea, eta, bigarrena, itxieratik sei hilabetera, GARA.

Ordutik politika arloan zein gizarte ohituretan izandako aldaketa garrantzitsuak aipatu zituen gero Murgak. Pentsari dagokionez, egun ziurgabetasunen artean dabilela esan zuen. Alde batetik, krisi ekonomikoak kioskoak ixtea eta hedapena eta publizitatea jaistea eragin du. Bestetik, hedabide digitalak agertu dira, eta, «atze-ohial gisa», adierazpen askatasunaren hondatze larriak ekarri dituzten auzipetze, salaketa eta epai zigortzaileak, iritzia emate hutsagatik.

«Esandako guztiaren inguruan, hala nola testuinguru honetan euskal prentsak bete behar duen lekuaz gogoeta egiteko, bi lekuko eta protagonista aparta ditugu gaur hemen: Jabier Salutregi eta Iñaki Soto».

Isidro Murga. Jon URBE | ARGAZKI PRESS

JABIER SALUTREGI

«‘Egin’ agertzeak euskal kazetaritzaren panorama aldatu zuen»

«Egin»-ek eta GARak egindako ibilbidearen «lehenaz» arduratu zen Salutregi, 1977ko irailaren 29an «Egin»-en lehen alea kioskoetan agertu zenetik hasita, «ordu arte ikusi gabeko ekimen bat garatu ostean, nahiz aurrerantzean Euskal Herriak tamaina bertsuko zenbait erronkari helduko zien bere nazio nortasuna zutik irau-narazteko, eta Korrika horren erakusgarria da». Eta «pintzelada batzuk» eman zituen proiektuaren sorreraz..

Hedabide bat egiteko lehen ideia euskal kooperatibismotik hartu zuten. Baina proiektua euskal nazio mailako kooperati-

bismo gisa ulertzen zuten, Euskal Herria nazio gisa onartua izatea, euskararen defentsa eta eragile sozial guztien konbergentzia lortzea helburu. Hartarako, herri ekarpen txiki asko batu zituzten. 40.000 euskal herritarren artean 100 milioi pezeta batzea lortu zuten; kopuru hura «txori kaka» ez zenean.

Berehala konturatu ziren egunkari bat egitea ez dela batere erraza. Arlo teknikoan egin zen inbertsioa garrantzitsua izan zen, produkzio metodoa ona zen, baina langile kopurua gaindimensionatzera eramane zuten, eta, azken buruan, hondamen ekonomikora, «500 milioiko zulo bate-

Hizlariak Isidro Murgarekin, Laudion.

Monika DEL VALLE | ARGAZKI PRESS

ra», alegia. Jaiotzetik urtebetera, “Egin” porrot eginda zegoen. On-do idazten zekien jendea bazuten ere, ez zekiten horrelako enpresa bat zuzentzen. Nahiz eta Madril-en egindako ikerketa espezializatu-ek ziotenez, “Egin” irakurlerik gazte eta intelektualenak zituen eta aleko irakurle gehien zituen hedabidea izan. Hura gutxi balitz bezala, Madrilek kriminalizazio kanpaina bat abiatu zuen, publizitate enpresa handiak, “Egin”-en publizitaterik jar ez zezaten, presionatuz, eta Gobernuak “Egin”-i ez zion ematen beste egunkariei gastatutako paperagatik ordaintzen zien dirua. Kanpotik etorritako eraso horiek, barruko okerrekin batuta, “Egin”-en lehen krisi handia eragin zuten. Irtenbidea dirua lortzea zen eta, «ia-ia mirariz», Euskal-Nafar Aurrezki Kutxen Federakuntzak 150 milioi pezetako kreditua eman zien. Finantza-zuzendaritza berregituratu zuten eta proiektuak indarra hartu zuen berriro. Krisi hura egunkariaren «lehen urratua» izan zen.

Aurrerago, egunkariak bere egin zuen «irudimena boterera»

eslogana eta «asmatzen hasi zen». Tokiko egunkaria egitea bururatu zitzairen eta eskualde-edizioak sortu zituzten, arrakasta handia izan zutenak. Horrek, gainera, jaietako koadernoak egiteko aukera ekarri zuen. Koaderno haiek, jakina, tokiko publizitatea lortzen zuten. Horretan “Egin” aitzindaria izan zen euskal prentsaren munduan, eta bide horri eutsiko zioten ondoren gainerako hedabideek.

Finantza-krisiarekin batera, «krisi politiko eta identitarioa» ere jasan zuen egunkariak, finantzarioa baino sakonagoa izango zena. Sorreran ezkerreko eta ideologia liberaleko mugimenduari zegokion ildoaren alde egin zuen egunkariak Salutregik gogorarazi zuenez. Lehen asmoa nazio egunkari bakarra izatea izan zen –egun Salutregik faltan sumatzen duena–, baina EAJk, ideia hari muzin eginda, bere kabuz eta presaka, bere pentsamolde organoa sortu zuen: “Deia”.

“Egin” ezkerreko herri ildo baten adierazpidea zen orokorki. Baina luze gabe, 1978 eta 1979 bi-

«Proiektua euskal nazio mailako kooperatibismo gisa ulertzen genuen, Euskal Herria nazio gisa onartua izatea, euskararen defentsa eta eragile sozial guztien konbergentzia lortzea helburu»

«Konbentzituta nago EAJk egunkari bakar bat egiteari uko egitea oker handia izan zela, egunkari dibertsifikazioak euskal komunikazio eremu libre bat sortzea eragotzi baitzuen»

tartean, esandako lehen barne krisia iritsiko zen, bi sektoreen arteko talkaren ondorioz. Artean ez zen Herri Batasuna existitzen, baina ezker abertzalea esaten zitzaionaren ordezkariak egunkariaren administrazio kontseilua hartu zuten; Euskadiko Ezkerra-koak, berriz, gehiengoa ziren erre-dakzioan. Horiek horrela, tentsioa handituz joan zen, Argala hil zutenean bere unerik gorene-ra iritsi zena. Egun hartan egunkaria ez zen argitaratu, erredakto-rek grebari eutsi ziotelako; sesio artean batzuek egunkaritik alde egin zuten, kaleratzeak izan ziren eta berregituraketa etorri zen.

Ordura arteko prentsak dikta-duran jasotako automatismoa-ren arabera hitz egiten zuen Euskal Herriaz, espainiar nazionalismoari atxikia. Jendeak egin behar zuena adierazten zuen. “Egin”-en proiektuan zeudenek paradigmatik aldatzeko aukeraren aurrean zeudela uste zuten, Mariano Ferrer egunkariaren lehen zuzendariak zioenez. Salutregi orain konbentzituta dago EAJk egunkari bakar bat egiteari uko egitea oker handia izan zela, egunkari dibertsifikazioak euskal komunikazio eremu libre bat sortzea eragotzi baitzuen. Nolanahi ere, “Egin” kioskoetara agertzeak euskal kazetaritzaren panorama aldatu zuen. «Herri honetako sektore handi bat ko-hesionatzea lortu zuen, eta bere informazio eta iritzi lanarekin gure nazioa irudikatzen lagundu zuen». “Egin”-en papera Euskal Herriaren bizitza, arlo guztietan, monitorizatzea omen zen.

Bigarren barne krisi handia oso positiboa izan zen gerora, borondatez eragina izan baitzen. 1992an ekin zioten eraberritzeaz –«iraulaldiaz»– aritu zen Salutregi. Hobekuntza nabarmena ekarri zien errotatiba berria erosi ondoren, egunkariko zuzendari-tzak uste zuen egunkariari bul-tzada bat eman beharra zegoela. Gogorra izan zen birmoldaketa hura gauzatzea, baina ondorioak nabarmenak izan ziren, bai arlo ekonomikoari bai edukiei dago-kienez. Aldaketak ildo editoriala

indartzeaz gainera, edukiak ere gehitu zituen. Baina batik bat «erredakzio nekatu baten indar-tze psikologikoa bultzatzea, pro-fesional haiek indarberritzea» izan zen helburua. «Egunkari ba-ten tresna garrantzitsuen giza-kiak dira, erraz higitzen diren eta berehalako ordezkorik ez duten piezak dira. Kazetari on bat egi-tea asko kostatzen da». Eraberri-tzearekin batera eguneroko edi-toriala sartu zuten “Egin”-en, eta iritzi orrialdeak erabat zabaldu zituzten, askotan eztabaida bide gisa boikotatuak izan baziren ere. Ikerketa kazetaritzari dagokio-nez, esfortzua areagotu egin zen. Salmentek gora egin zuten eta beti gainean egon zen honda-mendi ekonomikoaren meha-txua atzean geratu zen.

«Baina datu positibo horiek Ma-drilgo Barne Ministerioiko eta EAEko Gobernuko mahaien gai-nean ere bazeuden». “Egin”-ek, Mayor Orejaren, Atutxaren eta Ardanazaren bulegoetan antolatu-tako kanpaina guztiei eusteaz gain, gero eta min handiagoa ematen zien. Haien arabera, «egunero sudurrean lehertzen zi-tzairen egunkaria ginen, higiene demokratikoagatik itxi beharre-koa». Salutregiren iritziz, ezker abertzalea suntsitzeko egitasmo zabal baten barruan sartzen zen egunkariaren itxiera. Auzitegi Gorenak itxiera hura ez zela zu-zenbidearen arabera izan ebatziko zuen, baina Garzonek ez zuen horregatik inolako arazorik izan, Gürtel auzian ez bezala. «Ondorioa argia da: Gobernuaren etsaien aurkako prebarika-zioa onargarria da, baina Gober-nuaren aurkakoa delitua».

Itxieraren ostean, egun bakar batean “Euskadi Información” sortu izanak erakutsi zuen mutu-rreko egoeretan zer egin daiteke-en ideia argi daudenean. Eta bes-te egunkari bat egiteko asmoa ere sortu zen. Salutregik “Euskadi Información” egunkariaren zazpi zenbaki baino ez zituen kalean irakurri, baina elkartasun mugimendua abian zen, baita egunka-ri berri bat eraikitzeko 1.000 mi-lioi biltzeko kanpaina ere.